

Laatdienst zondag 7 november 2021
Thema: God, hebt Gij mij vergeten? (psalm 42)

gedicht: CONTACT van Joost Zwagerman
schriftlezing: psalm 42 (vrij) Huub Oosterhuis

Overweging:

Er is iets gekks met psalmen, het zijn liederen die meer dan vijftienduizend jaar oud zijn en nog steeds kan ik ze bidden of zingen. Heel anders is dat met oud-vaderlandse liederen uit de vorige eeuw, *Wie Neerlands bloed, of waar de blanke top der duinen*, dat zijn liederen die ik niet meer kan zingen of alleen met het schaamrood op de kaken. Maar in de psalmen herken ik me nog steeds, vind er troost en houvast, en zeker als de vertalingen poëtisch zijn, is dat het geval.

Er worden nog steeds nieuwe psalmen geschreven en de bestaande psalmen worden steeds opnieuw herdicht, bewerkt, en van nieuwe muziek voorzien. Niet dat de psalmen niet kunnen irriteren met hun zelfvoldaanheid over een rechtvaardig 'ik' tegenover de goddelozen, en vooral met die vijanden die steeds weer opduiken en die de meest vreselijke dingen worden toegewenst.

Maar verder, het ontzag, en de verwondering over de schepping, het zich geborgen voelen bij God, het besef van eigen tekort schieten, het ook in diepe duisternis niet loslaten van de hoop, het beroep op God zich waar te maken in de geschiedenis en in mijn eigen leven, en het verlangen me te kunnen koesteren in Gods aanwezigheid, het zijn gevoelens die de eeuwen moeiteloos overspannen.

En veel van die gevoelens worden verwoord in psalm 42:

ik dorst naar God, de levende God. zo dicht Oosterhuis, en Ida Gerhardt dicht: *In verlangen reikt mijn ziel naar U.*

Een schreeuw naar God, een wanhopig verlangen om Gods aanwezigheid te ervaren. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de vraag: *God, hebt Gij vergeten?* in deze psalm klinkt als onvervuld, als reikhalzend, verlangen.

Het leven is lang niet altijd mooi of eerlijk, elk mens kent verlies en tegenslag, de een meer dan de ander. De vraag: *God, hebt Gij vergeten?* klonk in menig gesprek die ik voerde in mijn werk als geestelijk verzorger bijna 20 jaar lang en ook nu bij de contacten via het Centrum voor Levensvragen. Het is een vraag die verborgen ligt onder wanhoop en verdriet en verlies van levensvreugd. Ziekte, naderende dood, verlies van geliefde het maakt eenzaam, brengt verlatenheid fundamenteel worden weggeslagen uit iemands leven. Maar in de vraag: *God hebt Gij mij vergeten*, zit ook de toon: *wanneer kom je me halen God ?* als mensen naar de dood verlangen in ondragelijk lijden of hoge ouderdom.

In psalm 42 en 43, die eigenlijk bij elkaar horen, zitten twee beelden, motieven als metaforen met verschillende betekenissen. Water en rotsen, of bergen. Water als metafoor voor leven, een positief beeld, en staat voor de levende God. In het tweede deel van de psalm is het water negatief gekleurd, en staat het voor het daverende water, de beukende golven die de mens verzwellen.

De bergen of de rotsen en laaggebergte staan in het eerste deel voor onland, een onveilig land, daar waar God niet te vinden is. En in het vervolg van de psalm is het gebergte de berg van God, de berg van de tempel, de heilige berg. Nu weer een positief beeld.

De psalm is een psalm uit de ballingschap. En de ballingschap dat zijn niet een paar jaartallen op een tijdbalk (rond 500 v. Chr.). De Ballingschap staat voor de totale catastrofe, een diepe crises in het bestaan. Jeruzalem, centrum van de religieuze beleving wordt veroverd door Babylonië.

De tempel is verwoest, de tempel die het symbool was van de goddelijke presentie. En in die crisissituatie zingt de psalmdichter zijn lied. De dichter voelt zich afgesneden van God zelf en ervaart godverlatenheid. *God, hebt Gij mij vergeten??* Hij zingt zijn verlangen uit, en als zijn verdriet om het gemis hem dreigt de overweldigen, houdt hij zich op de been met herinneren hoe het was:

hoe hij in een feestelijk processie optrok naar de tempel. Uit die herinnering put hij de hoop dat ooit opnieuw zo zal zijn, dat het contact met God hersteld zal worden.

De psalm weerspiegelt in een verwarrend heen en weer van negatief en positief, de emotionele beroering van de dichter: zielsbedroefde, moedeloos, opstandig; maar ook: 'ik zal op u wachten, Gij zijt mijn lijfsbehoud. De psalmist weet van geen ophouden, hij voelt zich verlaten van God maar hij weigert te geloven dat dat zo is, hij weigert op te geven ook als de omstanders honen: waar is nu je God? Het is de weigering op te geven, de weigering los te laten: *'Dan nog klamp ik mij vast aan Jou'*. Hoe dan ook, het kan niet zo zijn dat God er niet bij is in de ellende. Een sterk beeld, een sterk geloof. Bij het bidden of zingen van de psalmen komen er geregeld beelden en verhalen bij me terug van mensen die ik ontmoette in mijn werk, mensen die rotsvast vertrouwden dat het goed was, ook als dat betekende dat ze niet beter werden, niet zouden overleven. Het ontroerde me en ontroert me steeds opnieuw. En de God waarop vertrouwd werd, in de psalmen en in de verhalen van mensen is niet een God van een machtswoord dat de vijand verpulvert, of verslaat met geweld. Nee, het is God die er zal zijn. De psalmist dicht: *'zend mij uw waarheid , uw licht tegemoet...*

Hierin daagt het besef op dat het niet de verwoeste tempel is waar God woont of woonde, maar dat God woont in zijn Woord. Het besef dat God erbij is, juist in verdriet en pijn. Is het misschien dat juist, dat de toegang is tot de bron van levend water? Geeft dat niet een bodem aan de hoop? Nee, het woord, Gods woord, maakt geen einde aan de ballingschap, geen einde aan pijn en verdriet. Het is misschien geen antwoord op alle vragen of een vervulling van alle verlangens. Het is niet meer dan een handje vol zaad dat onder tranen wordt gezaaid.

Psalm 42 en de vraag: *'God hebt Gij mij vergeten?'* werd hier verbonden met het gedicht van Joost Zwagerman: Contact. Het eerste gedicht uit zijn laatste bundel ***'wakend over God'***, die na zijn door verscheen. Uit dit gedicht spreekt dat de mens een leven lang opzoek is naar het mysterie van ons wezen, of we nou gelovig zijn of niet. Ik wordt er op gewezen dat ik contact zoek met een denkbeeldige god die past in mijn kraam, maar die geeft (gelukkig?) nooit gehoor zodat slechts mijn eigen stem weerklinkt. Hier en in de psalmen leer ik dat God ten enenmale de Ongekende is, de Verborgene, die mij steeds voor is.

De laatste strofe van Psalm 42 wordt door Gabriël Smit als volgt vertaald:

*Waarom zou ik nog bang zijn?
Weer heb ik meer dan zekerheid, heb ik hoop,
weer mag ik zingen in U van vrijheid,
mag ik blij zijn in uw licht
omdat ik daar werkelijk ben.*

Paradoxaal, aar diepzinnig. *Waarom zou ik nog bang zijn? Weer heb ik eer dan zekerheid, heb ik hoop*

Alkmaar, 7 november
Gonny Loman